

Un cementiri submergit

Els fons marins de l'Alt i el Baix Empordà han estat, des del segle XVII fins avui, el destí final de prop de quatre-centes embarcacions naufragades

El fons del mar és un paisatge desconegut. L'orografia és molt semblant a la de terra ferma: valls, planes, penya-segats, deserts de sorra i zones que són autèntics santuaris de vida. Si poguéssim veure fins a l'infinit, aquest espai se'ns presentaria en tota la seva dimensió. Abans, és clar, ens caldria buidar els mars. Si això fos possible descobriríem el rastre de l'activitat humana. Més enllà de la pesca o la contaminació dels ecosistemes marins, se'ns presentaria una altra realitat, també molt desconeguda. A la costa gironina, principalment a l'Alt i el Baix Empordà, s'hi concentren un gran nombre de naufragis. Una monumental tomba sota l'aigua que amaga moltes tragèdies. Farem un petit viatge per aquest espai sota el guiatge de l'investigador naval Enric Trilla, que ha buidat aquesta història amagada. Un cementiri de naus on la fusta i la ferralla són lentament devorats pels microorganismes. Ens centrarem, però, en les restes de vaixells que van naufragar a partir del segle XVII, que s'enfilen fins acostar-se als quatre-cents. Tots ells, segur, ens poden explicar moltes coses. Algunes, fins i tot, es mouen enmig de la llegenda i el rumor. En parlarem al final. Deixarem de banda els anteriors al segle XVII, la majoria dels quals els estudia l'arqueologia submarina.

Les etapes de la navegació Abans de submergir-nos, però, i segons Trilla, ens caldrà tenir clars tres períodes: el primer, el de la navegació amb embarcacions de fusta i vela, en què no es tenia el control absolut i precís en la navegació i que arribaria fins a principis del segle XX; el segon, el de la introducció del casc metàl·lic, la propulsió mecànica a partir del 1850, amb més control d'una nau més robusta, i finalment el tercer, amb l'aparició del radar i altres sistemes de navegació electrònics, en la dècada de 1950, els quals permeten posicionar els vaixells i reduir els naufragis. Segons l'investigador, la costa gironina presenta "un gran nombre de vaixells enfonsats segurament perquè el fons gironí, amb menys densitat de sorra que altres llocs, contribueix que molts jaciments aflorin més fàcilment que al Maresme o a la Costa Daurada. Això no vol dir que n'hi hagi menys, sinó que són més difícils de localitzar". Un mar amb punts negres Una zona perillosa per a la navegació sempre ha estat el cap de Creus, on històricament hi han tingut lloc naufragis importants, especialment vinculats a l'arqueologia submarina. Una altra és la Llosa de Palamós, una muntanyeta submarina que emergeix des dels trenta metres fins a pràcticament tocar la superfície. Aquí hi han naufragat molts vaixells, com el San Isidoro, que durant una missió de transport de soldats de Roses a Palamós, i després de desembarcar-los, va xocar-hi el 26 d'octubre del 1794.

La història d'aquestes restes, com es veu, és fascinant. Un altre és la del Llanishen. El 1917 un torpede que no va explotar li va traspasar el buc per la zona de la sala de màquines. El Colón el va localitzar surant abandonat per la tripulació i va intentar remolcar-lo cap a Barcelona, però van tallar caps per un temporal i va embarrancar finalment als Caials, a Cadaqués. També tenim l'Avvenire, també conegut com a Marmoler, perquè transportava marbre; està enfonsat a uns 45 metres davant de Montgó, a l'Escala, i té la particularitat que és un vaixell sencer molt apreciat pels submarinistes. Un altre, i famós, és el Bensu, un mercant que transportava rajoles i joguines, que es va veure arrossegat pel temporal fins a la platja de Sant Antoni, el 3 de gener del 1979. Un dels més recents, i espectaculars, va ser l'enfonsament controlat i desastrós, a prop del cap Castell, a l'Estartit, del Reggio, el 26 de juny del 1992; un ferri de 127 metres d'eslora que havia de servir com a reclam per a submarinistes Un món ple de misteri El mar és un gran espai per al misteri. I les nostres costes no en són estranyes. Hi ha una llegenda, un rumor, que situa un submarí alemany del tipus U-Boot VII enfonsat durant la Segona Guerra Mundial en aigües de Cadaqués. La història parla que transportava or i urani. Però, què hi feia un submarí com aquest al Mediterrani? L'entrada per Gibraltar, submergit, era fàcil; la sortida, un perill, perquè

s'havia de fer en superfície. Un document trobat en un submarí japonès a l'Atlàntic Nord, ho suggeriria. Enric Trilla ho posa en dubte. Un misteri més entre els molts que amaga el mar.

Publicat a:

-El Punt Avui. Girona 30-06-2024, Pàgina 16

Font del document: <http://www.elpuntavui.cat/societat/article/5-societat/2431080-un-cementiri-submergit.html>